

*А. І. Робулець
студентка 3 курсу,
спеціальності «Соціальна робота»,
ФПСР ОНУ імені І. І. Мечникова
Науковий керівник:
к. істор. н., доц.
в.о.завідуюча кафедри «Соціальної роботи»
С. В. Гладченко*

ГЕНДЕРНІ РОЛІ ТА ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ

Актуальність: стереотипи – це фактор, який певним чином формує свідомість людини, соціальну поведінку. Людина чинить і робить висновки частіше всього на підставі тих стереотипів, які в неї сформовані. Тобто можна сказати, що торкається питання стереотипів всіх людей, адже в кожного вони є.

Мета статті: розгляд гендерних ролей та стереотипів в українському суспільстві.

Виклад основного матеріалу.

На нашу свідомість впливає чимало різних факторів, в тому числі і стереотипні уявлення, якими люди часто керуються в своїх діях, вчинках навіть не помічаючи цього. Особливе місце займають саме – гендерні стереотипи. Якими б не були людські суспільства – усіх їх об'єднує незаперечний факт наявності в

соціальній структурі двох найбільших категорій людей – чоловіків і жінок, а також те, що в культурі суспільства є ціннісні уявлення про те, якими повинні бути чоловіки і жінки, які соціальні ролі відігравати і які соціальні статуси посідати. Соціальні ролі визначаються як сукупність очікувань щодо поведінки індивіда, котрий займає певну позицію. Гендерні соціальні ролі не слід розуміти, як поділ усіх соціальних статусів і ролей на такі, що їх можуть виконувати тільки чоловіки або жінки. Біологічно зумовленими, а отже неможливими для виконання протилежної статі є лише кілька ролей: вагітна жінка, матір, годувальниця груддю, дружина, дочка, бабуса тощо – для жінок та генетичного батька, сина, дідуся тощо – для чоловіків. Усі інші соціальні ролі, які мають гендерні маркування, зумовлені соціально-культурними, а не біологічними чинниками. Тобто доглядати та навчати дітей, прати, прибирати, куховарити, вишивати, ткати, забивати цвяхи, ремонтувати, видобувати вугілля, підіймати штангу може будь-хто не залежно від біологічної статі. Культура кожного суспільства містить узагальнені уявлення про те якими є чоловіки і жінки та чим вони повинні займатися. Такі узагальнені усталені уявлення стосовно чоловіків і жінок називають – гендерними стереотипами. Гендерні стереотипи виявляються насамперед як гендерно-рольові стереотипи, що стосуються прийнятності різних ролей і видів діяльності для чоловіків і жінок. Гендерні стереотипи можна поділити на 3 групи:

1. Стереотипи маскулінності - фемінності - нормативні уявлення про соматичні, психічні, поведінкові властивості, що є характерними для чоловіків і жінок. Чоловіки компетентні, домінантні, незалежні, агресивні, самовпевнені, схильні міркувати логічно, здатні керувати своїми почуттями. Жінки пасивніші, залежні, емоційні, турботливі й ніжні.

2. Стереотипи щодо змісту праці для: жінок - традиційною вважається виконавча, обслуговуюча діяльність, а для чоловіків - діяльність інструментальна, творча, керівна.

3. Стереотипи, що пов'язані із закріпленням професійних і сімейних ролей: для чоловіків головними ролями є професійні, а для жінок — сімейні.

Негативні прояви даних стереотипів полягають у різній інтерпретації і оцінці тієї ж самої події залежно від статі учасника даної події, коли на основі одиничного випадку робляться узагальнені висновки (наприклад: «Я ж казав, що жінці не потрібно водити машину»). Крім того, у жінок, які виявляють свої здібності, бажають реалізувати свій потенціал, часто може виникнути конфлікт з традиційними поглядами оточуючих на місце жінки в суспільстві і, можливо, з власними уявленнями про себе як про особистість. Для чоловіків висуваються вимоги слідувати нормам успішності в усіх сферах життя, досягти чого часто повністю неможливо, і що викликає стрес і призводить до компенсаторних реакцій: обмеження емоційності, нав'язливе прагнення до змагання тощо.

Крім того, негативними проявами гендерних настанов і стереотипів можуть стати прояви сексизму, під яким розуміють індивідуальні упереджені настанови і дискримінантну поведінку відносно представників певної статі.

У зв'язку з цим, існують проблеми самореалізації жінок і чоловіків. У жінок - «страх успіху», коли, наприклад, розумні і здатні до навчання дівчата прагнуть (часто не усвідомлено) здаватися безпорадними і не такими розумними, дотримуючись правила «на два кроки бути позаду чоловіка», щоб тільки їх не переставали вважати «справжніми» жінками. У чоловіків — це «страх неуспіху», особливо в професійній кар'єрі, в прагненні бути «справжніми» чоловіками.

Коригувати негативні прояви гендерних настанов і стереотипів можливо під час гендерної просвіти відповідно до формули здорової гендерної реалізації: статі доповнюють одна одну, кожна людина має свої переваги, незалежно від статі, і не прагне підмінити особу іншої статі або стати нею, щоб здобути схвалення оточуючих.

Список використаної літератури

1. Гендерний педагогічний альманах / за ред. О. Марущенка, О. Андрусик, Т. Дрожжиної. – Харків: Планета — Принт, 2017. — 68 с.
2. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: «К.І.С.», 2004 – 536 с.
3. Берн Ш. М. Гендерна психологія. – Спб.: Прайм-Єврознак, 2002. – 320 с.
4. Гендерне суспільство / Кімел Майкл С./ Пер. з англ. – К.: Сфера, 2003. – 490 с.
5. Гендерні перетворення в Україні./ Амджадін Л.М./ – Київ. Надруковано в ТОВ «АДЕФ-Україна», 2007. – 165 с.